

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nad problematikou souladu českého autorského práva s právem ES

Nedlouho po vstupu v účinnost nového autorského zákona (zák. č. [121/2000](#) Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů – dále i „AZ“) byl přijat v rámci komunitárního práva nový právní předpis, který může způsobit určité změny v českém autorském právu.

Nedlouho po vstupu v účinnost nového autorského zákona (zák. č. [121/2000](#) Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů – dále i „AZ“) byl přijat v rámci komunitárního práva nový právní předpis, který může způsobit určité změny v českém autorském právu. Jedná se o směrnici 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv souvisejících v informační společnosti (známá též jako „Informační směrnice“). Tato směrnice byla přijata dne 22. května 2001. Přestože byl při vytváření nového autorského zákona zohledněn výrazným způsobem aktuální stav příprav, resp. prognóz vývoje prací na tomto dokumentu, nemohla být do konečného znění autorského zákona finální podoba této směrnice definitivně zpracována.

Nový autorský zákon České republiky v plném rozsahu respektuje a do svého textu ve značné míře promítá směrnice přijaté do ukončení procesu legislativních prací na tomto zákoně. Jde zejména o tyto směrnice:

1. Směrnice rady ES o právní ochraně počítačových programů ze dne 14. května 1991;
2. Směrnice Rady ES o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví ze dne 19. listopadu 1992;
3. Směrnice Rady ES o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv příbuzných právu autorskému vztahujících se na satelitní vysílání a kabelový přenos ze dne 27. září 1993;
4. Směrnice Rady ES o harmonizace ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných ze dne 29. října 1993;
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o právní ochraně databází ze dne 11. března 1996;
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o právní ochraně služeb založených na podmíněném přístupu nebo na něm spočívajících.

Všechny tyto předpisy byly při vytváření nového autorského zákona relativně dlouho v platnosti a byly tedy také zohledněny. Ve světle uvedených předpisů lze mluvit o slučitelnosti českého autorského práva s právem ES. S přijetím Informační směrnice se ovšem situace změnila. Jaké dopady na český právní řád tedy tato směrnice může mít? Do jaké míry je český právní řád s touto směrnicí slučitelný? A jaké změny autorského zákona lze očekávat?

Informační směrnice hned v úvodu stanoví obsah autorského práva pro účely této směrnice. Směrnice tak mj. stanovuje obsahové minimum pojmu práva autorského a práv s autorským právem souvisejících, které by měl obsahovat právní řád každého členského státu (v souladu s asociační dohodou i právní řád přidruženého státu). Směrnice se důsledně drží vymezení pouze autorských práv majetkových. Otázku osobnostních práv autorských či osobnostní složky autorského ponechává neupravenou (stejně jako všechny další relevantní komunitární předpisy).

Podle této směrnice je zaručena ochrana práv mechanických a práv na sdělování veřejnosti. V rámci práv mechanických to potom je právo na rozmnožování předmětů ochrany (bez ohledu na formy a prostředky tohoto rozmnožování) a následné rozšiřování originálu či rozmnoženin. V rámci práva na rozšiřování předmětů ochrany směrnice zcela logicky zaručuje konzumaci tohoto práva při prvním oprávněném převodu originálu či (hmotné) rozmnoženiny (tzv. first sale doctrine). Informační směrnice se tedy nevztahuje na pronájem a půjčování originálu či rozmnoženiny děl. Tato problematika je upravena zvláštní směrníci.

Druhou skupinou zaručených práv jsou práva na sdělování veřejnosti, přičemž směrnice toto právo chápe v jiném smyslu než český autorský zákon. Směrnice pod tento pojem zahrnuje pouze jednání spočívající ve zpřístupňování předmětů členům veřejnosti, kteří nejsou přítomni na místě, kde má akt zpřístupňování svůj původ. Pod tento pojem tedy nebude možné zahrnout právo na provozování předmětů živě či ze záznamu a stejně tak ani právo na vystavování díla. Pro tuto oblast práv tedy směrnice není aplikovatelná. Přestože to není výslovně stanoveno, sdělováním díla veřejnosti pro účely této směrnice se rozumí především právo na přenos veřejného provozování (živého či ze záznamu), vysílání předmětů ochrany či jeho přenos nebo provozování a sdělování veřejnosti jiným způsobem, zejména počítačovými sítěmi.

Uvedená práva jsou jako výlučná práva přiznána autorům, výkonným umělcům, výrobcům zvukových záznamů, výrobcům prvotních záznamů filmů a vysílacím organizacím.

V tomto ohledu je české autorské právo plně slučitelné s touto směrníci a v mnohém jde nad rámec vyžadované ochrany. Všechna uvedená práva jsou součástí práva předmět ochrany užít (§ 12 a násl. AZ) a jako výlučná práva majetková jsou autorům, popřípadě dalším nositelům práv, garantována. Rovněž koncepce first sale doctrine je výslovně upravena (§ 14 odst. 2 AZ).

V další části Informační směrnice podává výčet výjimek a omezení uvedených práv. V tomto ohledu je plná slučitelnost českého práva sporná. Směrnice rozlišuje dva druhy výjimek a omezení autorského práva a práv souvisejících. A to výjimky, které členský stát musí stanovit, a výjimky, které stanovit může. Přičemž z dikce směrnice vyplývá, že jiné výjimky než stanoví směrnice, jsou v rozporu s komunitárním právem. Stejně tak v preambuli této směrnice je od členských států požadováno přehodnocení existujících výjimek a omezení.

Především směrnice stanoví povinnost členským státům zakotvit výjimku umožňující některé akty dočasného rozmnožování, při kterých vznikají dočasné a příležitostné (nahodilé) rozmnoženiny, tvořící nedílnou a podstatnou součást technologického procesu. Důvodem pro pořízení této rozmnoženiny může být pouze umožnění pohotového zaslání do sítě mezi třetími stranami zprostředkovatelem nebo dovoleného užití předmětu práva. Takovýto akt rozmnožování by neměl mít jako takový žádnou zvláštní ekonomickou hodnotu.

Směrnice tak reaguje na nový fenomén pořizování rozmnoženin probíhající především při prohlížení webových stránek a využívání elektronické pošty. Již tím, že jste si „načetli“ webovou stránku obsahující tento příspěvek, jste se podle českého autorského zákona velmi pravděpodobně dopustili užití předmětů ochrany pořízením jejich rozmnoženiny. Jak bylo uvedeno výše, právo na rozmnožování předmětů ochrany je jak podle práva komunitárního, tak podle práva českého, výlučným právem autora či dalších oprávněných nositelů autorského práva či práv souvisejících. Při prohlížení webových stránek si prohlížeč ukládá určité druhy souborů (a vytváří tak jejich rozmnoženiny) za účelem opětovného rychlejšího stáhnutí této nebo obdobných stránek, neboť načítání souborů z pevného disku je běžně mnohem rychlejší než načítání prostřednictvím sítě (pokud užíváte např. prohlížeč Internet Explorer, tyto soubory jsou ukládány do složky Temporary Internet Files). Přitom vůbec nezáleží na tom, že jde o činnost vámi nezaviněnou, neboť odpovědnost

za porušení autorského zákona je koncipována jako odpovědnost objektivní. V drtivé většině případů nepůjde o porušení práv, protože bude tuto činnost možné podřadit pod užití předmětů ochrany pro osobní potřebu, tedy pod oblast volného užití. Nikoli však bezvýhradně (nejčastěji v případě takového uložení počítačových programů).

V souladu s Informační směrnici by měly být právní řády členských států upraveny v tom smyslu, aby dovolovaly jednání, která umožňují vkládání do rychlé vyrovnávací paměti a letmé prohlížení, a dále jednání, která umožňují, aby přenosové systémy pohotově vykonávaly funkci za podmínky, že zprostředkovatel nemění informaci a nebrání dovolenému užití předmětů ochrany. Tato druhá možnost se týká zejména pořizování dočasných rozmnoženin předmětů ochrany zprostředkovateli elektronické pošty a obecně ukládání souborů na tzv. proxy serverech. V těchto případech zcela jistě nejde o užití děl pro osobní potřebu. Nesouhlasím s názorem, že problematika ukládání dočasných rozmnoženin na proxy serverech stojí mimo zákon z důvodu nezjistitelnosti obsahu těchto souborů. Obtížnost dokazování porušení zákona nemůže legalizovat protiprávní jednání.

Autorský zákon v § 37 odst. 2 na tyto jevy reaguje, nicméně nedokonale. V rozporu se směrnici (a také běžnou praxí) se ale toto ustanovení týká jenom a pouze děl, nikoli dalších předmětů ochrany. V souladu s Informační směrnici by toto ustanovení mělo zahrnovat minimálně ještě práva výkonných umělců k jejich výkonům, práva výrobců zvukových záznamů, pokud jde o jejich zvukové záznamy, práva výrobců zvukově obrazových záznamů, pokud jde o jejich zvukově obrazové záznamy, a práva rozhlasových a televizních vysílatelů, pokud jde o záznamy jejich vysílání. Vždyť i v praxi pokud dojde k pořízení rozmnoženiny tohoto druhu například u díla hudebního, dojde v drtivé většině případů nejen k zásahu do práva autorského, ale také do práv výkonných umělců a výrobce zvukového záznamu. Zpřesnění zákonné úpravy této problematiky by bylo zcela jistě na místě, a to nejen z důvodu vyhovění požadavkům evropského práva.

Ostatní uvedené výjimky a omezení autorských práv jsou v Informační směrnici koncipovány jako omezení práv optovatelné (nekogentní) povahy a je ponecháno na uvážení členským státům, zda tato omezení do svého právního řádu převezmou. Přičemž platí, že rozsah omezení aplikovaných členským státem by neměl přesáhnout rozsah omezení stanovených ve směrnici.

Český autorský zákon upravuje omezení autorského práva (a odvozeně i práv souvisejících) v díle 4. Jedná se o dva základní druhy zásahů do autorského práva, které zároveň neznamenají jeho porušení, a to volné užití děl a bezúplatné zákonné licence. Volné užití děl je obecně užití pro vlastní potřebu a pro účely předvedení daného druhu zboží. Tato skupina omezení je Informační směrnici pokryta. Stejně tak všechny dotčené bezúplatné zákonné licence je možno zahrnout pod omezení směrnici dovolená. V tomto ohledu je české autorské právo s Informační směrnici slučitelné.

Jiná situace je ovšem v případě úplatné zákonné licence v případě práv výkonných umělců podle § 72 AZ a odvozeně také v případě práv výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Do práva výkonného umělce podle českého autorského zákona nezasahuje, kdo užije umělecký výkon zaznamenaný na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům vysíláním rozhlasem nebo televizí a přenosem tohoto vysílání. Za takovéto užití náleží umělci odměna (v případě výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů se toto ustanovení použije přiměřeně). Jak bylo uvedeno výše, Informační směrnice se vztahuje také na práva výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů včetně práva na sdělování zaznamenaného uměleckého výkonu a zvukového či zvukově obrazového záznamu vysíláním či přenosem. Přestože jde o licenci úplatnou, nelze ji zahrnout pod žádnou z možností omezení práv stanovených směrnici. Při striktním výkladu potom bude toto ustanovení autorského zákona v rozporu se směrnici a mohla by být orgány ES v budoucnosti vyžadována náprava.

Druhou oblastí, kterou směrnice upravuje, je ochrana prostředků sloužících k zabránění jednáním, která nejsou povolena nositelem jakéhokoli autorského práva nebo práva souvisejícího s právem autorským stanoveného zákonem. Jedná se o dva druhy prostředků, a to technické prostředky k zabránění nedovolených jednání a informace o identifikaci práv.

Technickými prostředky směrnice myslí jakoukoli technologii, zařízení nebo součástku, která při své běžné provozní funkci je určena k zabránění nebo omezení jednání nedovolených nositeli práv. Směrnice ukládá povinnost členským státům stanovit přiměřenou právní ochranu proti obcházení těchto technických prostředků. Odpovědnost za porušení těchto povinností je směrnicí koncipována jako odpovědnost za zavinění formou úmyslu.

Dále směrnice ukládá členským státům povinnost stanovit přiměřenou ochranu proti užívání prostředků, které jsou nabízeny pro účely obcházení ochrany práv, mají pouze omezený jiný účel nebo jsou k účelu obcházení přednostně určeny. Tato ochrana se má týkat celé řady způsobů nakládání s těmito prostředky, konkrétně výroby, dovozu, rozšiřování, prodeje, pronájmu, reklamy, držby k obchodním účelům a samozřejmě jejich vlastního užívání.

České autorské právo ustanovení tohoto druhu obsahuje. Jde zejména o § 43 AZ. Tento paragraf ale postihuje pouze nakládání s technickými prostředky sloužícími k omezení funkčnosti prostředků k ochraně práv. Samotné obcházení této ochrany ale na rozdíl od směrnice autorský zákon nesankcionuje. Takovéto jednání by mohlo teoreticky být zahrnuto pod osobnostní právo autora na nedotknutelnost svého díla. Jde ovšem o poměrně spornou otázku a navíc toto právo svědčí autorovi pouze za jeho života a nevztahuje se na jiné nositele práv. Zpřesnění tohoto ustanovení ve smyslu Informační směrnice by bylo rovněž vhodné.

Vedle obcházení technických prostředků sloužících k ochraně před nedovoleným nakládáním s chráněnými předměty směrnice dále ukládá členským státům povinnost stanovit přiměřenou právní ochranu před jednáními, která způsobí odstranění či změnu jakékoli informace o identifikaci práv, a dalším nakládáním s takto upravenými předměty ochrany.

Informací o identifikaci práv směrnice rozumí jakoukoli informaci, kterou určili nositelé práva a která identifikuje předmět ochrany, či jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují. Tato odpovědnost je koncipována jako odpovědnost za zavinění, přičemž postačí pouhá nedbalost.

České autorské právo v tomto bodě plně odpovídá požadavkům směrnice. § 44 AZ zakazuje jak samotné odstraňování identifikace, tak další nakládání s takto pozměněným předmětem. Legální definice pojmu „informace o identifikaci práv“ navíc velmi přesně odpovídá definici uvedené ve směrnici. Rozdíl mezi autorským zákonem a Informační směrnicí v tomto bodu spočívá pouze v tom, že směrnice chápe odpovědnost za porušení tohoto práva jako odpovědnost nedbalostní, kdežto autorský zákon obecně jako odpovědnost objektivní. Úprava podle autorského zákona je tedy ještě přísnější než požaduje směrnice.

Přestože Informační směrnice byla přijata až po vstupu v účinnost nového autorského zákona, v zásadě české autorské právo požadavkům této směrnice vyhovuje. To mj. svědčí i o kvalitě a aplikovatelnosti nového autorského zákona. Informační směrnice pro členské státy stanoví lhůtu pro přijetí požadovaných opatření do 22. prosince 2002. Pokud tedy bude v budoucnu připravována novela autorského zákona, pak vedle plánovaného zpřesnění problematiky zpracování děl (a obecně jejich synchronizace) by pravděpodobně mělo být zahrnuto rovněž zpřesnění problematiky vytváření dočasných rozmnoženin předmětů ochrany v rámci technologického procesu při využívání počítačových sítí a dále problematika obcházení prostředků sloužících k ochraně práv ve smyslu Informační směrnice. Zároveň i zhodnocení přípustnosti úplatných zákonných licencí v případě práv

výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů z hlediska evropského práva by bylo vhodné.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Digital Fairness Act a influencer marketing – cesta ke konci roztržitosti regulace?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc leden 2026](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví – v čem spočívají její výhody?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?](#)
- [AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025](#)